

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konsulipalvelulain muuttamisesta (HE 216/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kansalaispalvelupäällikkö Pasi Tuominen, ulkoministeriö
- lakimies Minna-Kaisa Liukko, ulkoministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi konsulipalvelulakia.

Esityksen mukaan notaaripalveluita Suomen edustustoissa voisivat antaa edustuston päällikkö ja hänen määräämänsä edustustossa palveleva henkilö. Virka-asemaan tai ulkoministeriön antamaan valtuutukseen perustuvasta oikeudesta antaa notaaripalveluita Suomen edustustossa luovutettiin.

Lakiin lisättäisiin säännökset siitä, että ulkoministeriö voi tehdä sopimuksen ulkoisen palveluntarjoajan kanssa. Sopimuksessa voitaisiin sopia Suomen edustustoille konsulipalvelulain mukaan kuuluvien tiettyjen notaaripalvelujen antamisesta ulkoisen palveluntarjoajan suoritettavaksi. Lisäksi ulkoministeriö voisi tehdä sopimuksen laillistettavaksi tarkoitetun ulkomaisen asiakirjan vastaanottamista ja välittämistä koskevan tehtävän antamisesta ulkoisen palveluntarjoajan suoritettavaksi.

Laista kumottaisiin säännökset Suomen edustustojen ja ulkoministeriön palveluista jäämistöasioissa ja rajattaisiin henkilöä koskevien asiakirjojen ja osoitetietojen hankkimista koskeva palvelu tilanteisiin, joissa siihen on erityinen syy.

Esitys on osa ulkoministeriössä vireillä olevaa konsulipalveluiden kehittämistä koskevaa hanketta ja toteuttaa osaltaan pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihanketta säädösten sujuvoittamisesta ja normin purkamisesta.

Valiokunnan mietintö UaVM 13/2018 vp

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä vuodesta 1999 lähtien voimassa ollut konsulipalvelulakia koskien palveluita jäämistöasioissa, henkilöä koskevan asiakirjan tai osoitetiedon hankkimista ja notaaripalveluita. Esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa konsulipalveluita koskevia toimintatapoja ja keventää niihin liittyviä hallinnollisia menettelyjä. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää ja ajanmukaistaa konsulipalveluita koskevaa sääntelyä.

Esityksessä todetaan, että konsulipalveluihin kuuluvissa tehtävissä on tapahtunut lain voimassaolon aikana huomattavia muutoksia. Aikaisemmin määrällisesti merkittävät tehtävät, kuten ulkomailla olevia jäämistöjä koskevat tehtävät, ovat vähentyneet huomattavasti. Toisaalta edustustoissa annettavien notaaripalveluiden määrä puolestaan on kasvanut kansainvälisen kanssakäymisen yleistymisen myötä. Lisäksi yhteiskunnan yleisen kansainvälistymisen ja digitalisoitumisen myötä suomalaisilla on monissa asioissa yhä paremmat mahdollisuudet asioida suoraan toisen valtion viranomaisten kanssa ilman ulkoministeriön tai edustuston toimimista välikätenä.

Jäämistöasioiden hoitaminen ulkoministeriössä ja edustustoissa esitetään konsulipalvelulaissa kumottavaksi asioiden harvalukuisuuden vuoksi. Lisäksi on huomion arvoista, että konsulipalvelulaissa säädetyt jäämistöasiat ovat yksityisoikeudellisia tehtäviä, joiden tarkoituksenmukaisimpana hoitajana voidaan pitää paikallisia asianomaisessa maassa toimivia lakimiehiä tai asiamiehiä. Henkilöä koskevien asiakirjojen ja osoitetietojen hankkimista koskeva palvelu rajattaisiin jatkossa tilanteisiin, joissa siihen on erityinen syy, kuten se, että asianomaisen maan viranomaisen luovuttaa tietoja vain diplomaattisille edustustoille.

Notaaripalveluiden osalta voimassa olevan konsulipalvelulain mukaan ainoastaan Suomen ulkomaan edustustot voivat antaa notaaripalveluja ulkomailla. Esityksen tavoitteena on luoda vaihtoehtoisia tapoja nykyiselle järjestelylle ja mahdollistaa tiettyjen erikseen säädettyjen notaaripalveluiden ulkoistaminen ulkoiselle palveluntarjoajalle. Esimerkiksi allekirjoituksen ja asiakirjan jäljennöksen oikeaksi todistaminen olisivat tällaisia palveluita. Vaihtoehtoiset menettelyt mahdollistaisivat sen, että suomalaisten notaaripalveluiden saatavuus paranisi sellaisessa maassa, jossa Suomella ei ole edustustoa. Esityksen mukaan valmisteluissa on alustavasti kartoitettu, että tällaisena palveluntarjoajana voisi tulla kysymykseen esimerkiksi Business Finland, joka on kansallinen toimija ja jolla on alueverkosto kotimaan lisäksi ulkomailla.

Lisäksi esityksen tavoitteena on yksinkertaistaa erityisesti oleskelulupa- ja viisumihakemuksiin liittyvien ulkomaisten asiakirjojen laillistamisprosessia mahdollistamalla asiakirjan jättäminen ulkoiselle palveluntarjoajalle välitettäväksi edustustoille.

Ulkoasiainvaliokunta pitää esityksen tavoitteita perusteltuina toimintatapojen yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisten menettelyjen keventämiseksi sekä palvelunsaantimahdollisuuksien joustavoittamiseksi ulkomailla. Liittyen konsulipalvelutehtävien antamiseen ulkoisen palveluntarjoajan suoritettavaksi valiokunta korostaa lain 38 a §:n mukaisesti hyvän hallintotavan toteutumisen tärkeyttä palveluntarjoajan toiminnassa. On tärkeää huolehtia ulkoisen palveluntarjoajan hen-

Valiokunnan mietintö UaVM 13/2018 vp

kilöston riittävästä koulutuksesta ja asiantuntemuksesta, palvelumaksun kohtuullisuudesta sekä tietosuojasääntelyn noudattamisesta. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että lakiesitykseen sisältyy velvollisuus valvoa ulkoistettua toimintaa ja tarvittaessa suorittaa tarkastuksia ulkoisen palveluntarjoajan tiloissa sen varmistamiseksi, että tehtyä sopimusta noudatetaan ja edellä mainitut seikat toteutuvat.

Saamansa selvityksen perusteella ja hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ulkoasiainvaliokunta pitää esitystä perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 216/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 11.12.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Simon Elo sin
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala